

УДК 378.147.002.54:378.014.24(477)

Нестеренко С.А., д. е.н., проф., Сурженко Н.В., к.е.н., доц.
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ З НАПРЯМКУ ПІДГОТОВКИ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»

***Анотація** Сучасні світові тенденції та зміни, що відбуваються в управлінні, зумовлюють необхідність посилення вимог до професійної підготовки менеджерів, їхніх знань, умінь, компетентності, особистісних якостей. В статті розглядається роль та місце інноваційних форм і методів навчання магістрів з менеджменту адаптованих до ринкових умов господарювання.*

***Ключові слова:** менеджмент, управління, інновації, форми, методи, освітні технології*

Постановка проблеми. З переходом вищої освіти України на двоступеневу систему підготовки зумовив можливість навчання студентів у вищих навчальних закладах через бакалаврат і магістратуру. При цьому якщо навчання в бакалавраті дає можливість підготувати майбутнього управлінця в рамках загальних мінімальних вимог, то підготовка магістрів дозволяє істотно підвищити їхній професіоналізм, сформувати з них особистостей, здатних не тільки навчати особливим профільних дисциплін, а й здійснювати професійну діяльність в сучасних умовах, що враховують реалії формування інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні світові тенденції та зміни, що відбуваються в управлінні, зумовлюють необхідність посилення вимог до професійної підготовки менеджерів, їхніх знань, умінь, компетентності, особистісних якостей. За таких умов постають цілком нові цілі і завдання у підготовці менеджерів до професійної діяльності. Вона має враховувати соціально-економічні умови, в яких діятиме менеджер, і ґрунтуватися на досконалому знанні ним економічних аспектів ринкової економіки. Проблема інновацій, інноваційної діяльності розглядається науковцями України і зарубіжжя в різних аспектах: інновації в світовій педагогіці Андрущенко В.П, [1], Артикуца Н.В., [2], Биков В.Ю., [3], Ващук Ф.Г., [4], Барнс Л. Б., Кристенсен К. Р., Хансен Э. Дж. [5].

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті, як складової нашого наукового пошуку, є визначення ролі та місця інноваційних форм і методів навчання магістрів з менеджменту адаптованих до ринкових умов господарювання.

Виклад основного матеріалу досліджень. При розробці освітньої програми магістратури за напрямом підготовки «Менеджмент» використовувався як вітчизняний, так і зарубіжний досвід [6]. При цьому освітні техноло-

гії, відповідно до принципів Болонського процесу, орієнтовані на вироблення у студентів компетенцій – динамічного набору знань, умінь, навичок, моделей поведінки і особистісних якостей, які дозволять випускнику стати конкурентоспроможним на ринку праці і успішно професійно реалізовуватися в широкому спектрі галузей економіки і культури. Освітні технології базуються на поєднанні традиційних та інноваційних методик навчання і форм контролю.

Формування творчого професійного потенціалу випускника вузу вимагає змін структури і змісту освітніх програм, використання, в числі інших, нових педагогічних методів і технологій, а також нових критеріїв оцінки вступників на навчання та тих хто навчається. Найважливою вимогою до випускника вузу є забезпеченість його професійними компетенціями. У традиційному розумінні це визначається накопиченням знань, а також практичних навичок і умінь, перелік яких зафіксовано в відповідному Стандарті [7]. З огляду на, те що управлінська діяльність в умовах динамічного розвитку потреб особистості, ринку праці, сфер економіки, суспільства, держави повинна бути інноваційною, традиційне, здавалося б, непорушне тлумачення компетенції докорінно змінюється. Компетентність – сформоване ядро знань, навичок і умінь фундаментального і спеціального «профільного» характеру плюс сформоване творче управлінське мислення.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивним пошуком нового в теорії та практиці. Цей процес зумовлений низкою протиріч, головне з яких – невідповідність традиційних методів і форм навчання і виховання нових тенденцій розвитку системи освіти, нинішнім соціально-економічним умовам розвитку суспільства, який породив цілий ряд об'єктивних інноваційних процесів. Змінилось соціальне замовлення суспільства по відношенню до утворення: необхідно формування особистості, здатної до творчого, свідомого, самостійного визначення своєї діяльності, до саморегулювання, яке забезпечує досягнення цієї мети. Участь вузів в реалізації державних замовлень на професійну перепідготовку та підвищення кваліфікації – це також робота, спрямована на зміну менталітету управлінців, які будуть здатні впроваджувати різні інновації в практичну діяльність. Але досягнення такого результату можливо лише за умови творчого підходу до організації навчання.

Перехід України на ринкові відносини поставив перед системою професійної освіти нові цілі, рішення яких бачиться в глибоких перетвореннях системи професійної освіти. Інноваційний характер освіти стає найважливішим інструментом в його конкуренції з іншими соціальними інститутами. У сучасній соціально-економічній ситуації не тільки зміст, а й форми, технології навчання важливі для створення позитивної орієнтації магістрантів на освіту. Розвиток нових методів освіти стає нагальною необхідністю. Підвищення якості, доступності, ефективності освіти, його безперервний і інноваційний характер, зростання соціальної мобільності і активності студентів, їх включеності в різні освітні середовища роблять систему освіти важливим фактором забезпечення національної безпеки України, зростання добробуту її

громадян.

Під інноваціями в освіті розуміється процес вдосконалення викладацьких технологій, сукупності методів, прийомів і засобів навчання. В даний час інноваційна викладацька діяльність є одним з істотних компонентів освітньої діяльності будь-якого навчального закладу. І це не випадково. Саме інноваційна діяльність не тільки створює основу для створення конкурентоспроможності тієї чи іншої установи на ринку освітніх послуг, але і визначає напрями професійного зростання викладача, його творчого пошуку, реально сприяє особистісному зростанню вихованців. Тому інноваційна діяльність нерозривно пов'язана з науково-методичною діяльністю викладачів і навчально-дослідницької вихованців [8].

У викладацькій діяльності інноваційні методи навчання передбачають введення нововведень у мету, методи, зміст і форми навчання і виховання, в спільну діяльність викладача і студента. Ці інновації можуть бути спеціально спроектовані, вже розробленими або знову з'явилися завдяки викладацькій ініціативи [3].

Головним завданням вищого навчального закладу на сучасному етапі є підготовка фахівців-магістрантів, здатних нестандартно, гнучко і своєчасно реагувати на зміни, які відбуваються у світі. Тому для їх підготовки до професійної діяльності в майбутньому і використовуються інноваційні методи навчання у вузі.

Безумовно, що формування майбутнього фахівця відбувається у вузівських аудиторіях, трудомісткий процес підготовки кадрів базується на методиках навчання, від ступеня ефективності яких і залежить рівень кваліфікації майбутнього випускника. Традиційна методика передбачає спілкування викладача і студента, постійний контроль з боку викладача за навчальною діяльністю студента, контроль засвоєння навчального матеріалу. Іншими словами, результативність цього діалогу залежить від правильного рішення викладачем завдань:

- постановки навчальної мети і яка витікає з цього мотивації для студента;
- здійснення передачі матеріалу певного змісту (лекції) і його інтерпретації для студентів (практичні заняття). При цьому викладач вирішує і функцію методичної опрацювання навчального матеріалу;
- контролю знань.

Дана модель навчання носить директивний характер. При директивній моделі результат навчання розцінюється як передача суми знань за рахунок раціональної організації змісту навчального процесу, коли відбувається односторонній діалог, де активною, яка ініціює потік інформації, стороною виступає викладач. Відтворення отриманої інформації при цьому механічне: активності студента, його зацікавленість в процесі навчання простежити досить важко.

На основі нових інформаційних і педагогічних технологій, методів навчання стало можливим змінити, причому радикально, роль викладача, зро-

бити його не тільки носієм знань, а й керівником, ініціатором самостійної творчої роботи студента, скажімо більше – виступити в якості провідника в океані різноманітної інформації, сприяючи самостійно виробленим у студента критеріям і способів орієнтації, пошуку раціонального в інформативному потоці. Інакше, в нинішніх умовах розвитку ринку освітніх послуг і вимог епохи інформаційних технологій викладання має поєднувати в собі вироблені практикою директивну і сучасну, що носить інноваційний характер інтерактивну моделі навчання. Інтерактивна модель орієнтована на необхідність досягнення розуміння переданої інформації. Причому сам процес передачі інформації побудований на принципі взаємодії викладача та студента. Він передбачає велику активність здобувачів, творче переосмислення їм отриманих відомостей [8].

Необхідно відзначити, що обидві розглянуті моделі навчання мають свої як позитивні, так і негативні моменти.

Так, основні критерії директивної моделі навчання: точність, безперечність, достовірність викладеного, що передбачає велику кількість лекцій; підсумковий контроль, імовірно наявність самостійної роботи в позаурочний час, письмових робіт не передбачається; основні критерії інтерактивної моделі навчання: можливість неформальній дискусії, вільного викладу матеріалу, менше число лекцій, але більшу кількість практичних занять, ініціатива студента-магістранта, наявність групових завдань, які вимагають колективних зусиль, постійний контроль під час семестру, виконання письмових робіт.

Було б помилкою дотримуватися якої-небудь однієї моделі. Розумно поєднувати ці дві моделі навчання для досягнення ефективності та якості навчального процесу. При цьому в умовах ринкових відносин одним з пріоритетів для успішного вирішення завдань підготовки кваліфікованих кадрів виділяється принцип врахування інтересів здобувачів. У зв'язку з цим перед викладачами стоїть завдання вироблення та впровадження таких прийомів і методів навчання, які б були націлені на активацію творчого потенціалу студента, його бажання навчатися. При цьому повинна вирішуватися викладацька орієнтація, оскільки процес навчання в вузі – основна складова освітнього процесу в житті кожної людини. І тому від того, наскільки кожен індивід (студент) буде залучений в процес навчання, в кінцевому підсумку буде залежати рівень його освіченості та інтелігентності в усіх сенсах цього слова. Крім цього, глобальна інформатизація сучасного суспільства також зробила істотний вплив на освітній процес, на систему вищої освіти, вимагаючи радикального перегляду використовуваних методик навчання.

Таким чином, реорганізація системи вищої освіти передбачає як стартову основу перехід до таких методів навчання, які засновані на конструктивістському, оперативному підході, замість традиційного лінійного підходу, коли в процесі навчання знання давалися про запас (за принципом «чим більше, тим краще»). І ці парадигмальні зрушення в системі вузівської освіти, що має на увазі впровадження сучасних викладацьких технологій, вже має

місце. Сучасна освіта повинна відповідати реальним потребам і міжнародним стандартам.

В рамках нашого викладу розглянемо інтерактивні методи навчання, які включають: метод проблемного викладу; презентації; дискусії; кейс-стаді; роботу в групах; метод мозкового штурму; метод критичного мислення; вікторини; міні-дослідження; ділові ігри; рольові ігри; метод Insert - метод індивідуальних позначок, коли студенти пишуть 10-хвилинне асоціативне есе; метод бліц-опитування; метод анкетування або прийом «Бінго» і ін.

Одним з ефективних методів активації процесу навчання вважається метод проблемного викладу. При такому підході лекція стає схожою на діалог, викладання імітує дослідний процес (висуваються спочатку кілька ключових постулатів по темі лекції, виклад вибудовується за принципом самостійного аналізу і узагальнення студентами навчального матеріалу). Ця методика дозволяє зацікавити студента, залучити його до процесу навчання. Протиріччя наукового пізнання розкриваються за допомогою постановки проблеми. Навчальна проблема і проблемна ситуація є основними структурними компонентами проблемного навчання. Перед початком вивчення певної теми курсу ставиться перед студентами проблемне питання або дається проблемне завдання. Стимулюючи вирішення проблеми, викладач знімає протиріччя між наявним її розумінням і вимагаються від студента знаннями. Ефективність такого методу в тому, що окремі проблеми можуть підніматися самими студентами. Головний успіх даного методу в тому, що викладач домагається від аудиторії «самостійного рішення» поставленої проблеми. Організація проблемного навчання є досить складною, вимагає значної підготовки лектора. Однак на початковому етапі використання цього методу його можна впроваджувати в структуру готових, раніше розроблених лекцій, практичних занять як доповнення.

Іншим ефективним методом можна назвати метод кейс-стаді, або метод навчальних конкретних ситуацій (УКС). Центральним поняттям методу УКС є поняття «ситуація», тобто набір змінних, коли вибір будь-якого з них вирішальним чином впливає на кінцевий результат. Принципово заперечується наявність єдиного правильного рішення. При цьому методі навчання студент змушений самостійно приймати рішення і обґрунтувати його. Метод УКС став застосовуватися ще на початку ХХ століття в області права і медицини. Провідна роль в поширенні цього прийому навчання належить Гарварду. Саме там були розроблені перші кейсові ситуації для навчання студентів за бізнес-дисципліна. Метод кейс-стаді, якщо йти за визначенням розробників методу, - це метод навчання, при якому студенти та викладачі беруть участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій або завдань. Ці кейси, підготовлені зазвичай у письмовій формі і складені виходячи з реальних фактів, читаються, вивчаються і обговорюються студентами. Кейси складають основу бесіди аудиторії під керівництвом викладача. Тому метод кейс-стаді включає одночасно і особливий вид навчального матеріалу, і особливі способи використання цього матеріалу в навчальному процесі. Даний метод сприяє

розвитку вміння аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, прищеплює навички розв'язання практичних завдань.

Рішення про застосування конкретних форм навчання з дисципліни викладачем приймається після проведення адаптаційного тренінгу на початку навчального циклу. Викладачі звертають увагу на рівень професійної компетентності здобувача. У навчальній групі вичленяються лідери і ведені, а також можливі експерти з конкретних напрямків. Визначається рівень активності і швидкості засвоєння матеріалу, ступінь навченості.

Використовується і інший метод. На основі добре апробованого проблемного кейса дається завдання: змінити умови (ситуацію) «під себе», тобто стосовно до реальних проблем управління підприємством. Таке завдання вирішується без особливих зусиль, колективно і за принципом аналогії. Виникає ефективна комбінація реальності і фантазії. Розкриваються креативні здібності менеджерів.

Зупинимося на власному досвіді використання аналогічних прийомів навчання за курсом «Управління конкурентоспроможністю підприємств». Мета вивчення даної дисципліни як навчального курсу – є закріплення теоретичних знань, аналіз показників конкурентоспроможності: планування – розробка стратегії з метою покращення позиції підприємства на ринку; організація заходів щодо реалізації розробленої конкурентної стратегії; мотивація персоналу підприємства, контроль за виконанням стратегії; пошуку резервів збільшення прибутковості виробництва; поглиблення навиків науково-дослідної роботи, збір матеріалів для проведення індивідуального дослідження.

Завдання викладача в цьому контексті – вирішити дилему між необхідністю отримання певного мінімуму знань, з одного боку, і розвитком і навчанням студента – з іншого. Проводячи анкетування з магістрантами, було виявлено, що змінити систему професійного навчання можна, тільки розвиваючи аналітичні навички учнів. І в цій думці також немає нічого несподіваного. По-перше, аналітичні навички, звичайно ж, входять до переліку основних професійних компетенцій службовців. Навички аналізу – це запорука успіху виконання службовцями таких управлінських функцій, як прогноз, планування і контроль, а також обґрунтування цілей і результатів. Крім цього, добре відпрацьовані навички аналізу визначають якість основних «продуктів» діяльності службовців: аналітичні, статистичні звіти, довідки та доповіді, проекти законів та інших нормативних актів. Отже, ще одне важливе завдання викладача, який навчає чиновників, – це максимальне включення різних методів навчання, що дозволяють удосконалювати насамперед аналітичні навички. Інша частина опитаних пов'язує модернізацію системи професійного навчання з освоєнням ними сучасних управлінських та нових інформаційних технологій. Засіб досягнення цього завдання (крім лекцій), на думку службовців, – це проведення теоретичних семінарів. Частина, що залишилася опитаних магістрантів передбачає, що модернізація системи професійного освіти не відбудеться, якщо не поліпшити навчально-методичну оснащеність проце-

су навчання (в тому числі на електронних носіях). Саме електронні підручники, застосування дистанційних форм навчання дає можливість економити час, навчатися без відриву від виробництва.

Сучасні реалії вносять певні корективи в розуміння форм і методик викладання дисциплін у ЗВО. Особливу роль у прийомах і засобах викладання займають сучасні інформаційні технології – комп'ютер та інтернет. У зв'язку з цим виникають нові бачення шляхів успішного формування знань і умінь у сучасній студіюючої молоді. Одним з найпомітніших проявів впливу комп'ютерних та Інтернет-технологій стало використання в процесі навчання інтерактивних методів. Нове поняття в методиці навчання, тісно пов'язана з сучасними технічними засобами, логічно підводить під думки про те, що використання різноманітних технічних засобів, зокрема сучасних персональних комп'ютерів, в процесі навчання – це і є інтерактивні методи викладання. А оскільки комп'ютер і Інтернет так міцно увійшли в наше життя, що без них ми вже не мислимо свого існування в сучасному світі, то цілком зрозуміла логічність міркування про те, що тільки ці методи є панацеєю у вирішенні питання про вибір методик навчання, і тільки на них повинні бути засновані шляхи і засоби викладання. Отже, інші методики в освітньому процесі не витримують будь-якої критики.

Інтерактивні методи навчання – такі прийоми, шляхи і засоби викладання, які націлені на діяльнійшій участь і активне залучення до навчально-освітній процес студента-магістранта. Виходячи з даного визначення, спробуємо охопити спектр тих методів навчання, які можна включити до складу цього визначення. Отже, на заняттях з гуманітарних дисциплін можливе застосування методу дослідження. Спрямований на колективну роботу в групі – коли необхідно в процесі колективного міркування дати аналіз змісту нормативно-правового акта. Він орієнтований для роботи в невеликих (15-20 чоловік) групах - на семінарських (практичних) заняттях. Сюди можна зарахувати:

- роботу студентів з наочними посібниками - карти, схеми, таблиці;
- роботу студентів з документами і матеріалами;
- використання технічних засобів навчання (персональний комп'ютер і т.п.) як поєднання різних методик в ході одного заняття;
- прийоми ділових або рольових ігор, орієнтованні на поетапне, функціональне участь кожного з студентів в процесі заняття.

Вони дають можливість активного і видимого участі в процесі навчання більшої кількості студентів і орієнтовані на застосування на практичних заняттях. До цієї категорії методів слід відносити:

- використання всіляких роздавальних матеріалів, текстів з фактологічними помилками або пропусками;
- інструктаж і ілюстрацію еталона міркування, спрямованих на самостійне подальше використання студентом в процесі розумової діяльності;
- власне рольові ігри, зміст яких розуміється як градація групи студентів на кілька частин і виконання кожним із студентів (або групи студентів) пев-

них функцій, пов'язаних з виконанням навчального завдання [9].

Застосування активних форм навчання спричиняє необхідність формування в колективі учнів атмосфери ділового творчої співпраці. Формування особливої навчального середовища сьогодні розглядається педагогічним колективом інституту як суть інноваційного підходу. Безсумнівно, методично і психологічно непросто створити на заняттях атмосферу співробітництва. Але досвід показує, що це можливо. Перш за все це м'яке подолання стереотипу, сформованого такою характеристикою ментальності державних і муніципальних службовців, як поведінка на робочому місці, регульоване жорсткими ієрархічними відносинами (начальник - підлеглий) і формалізованими правилами. Викладачі встановлюють іншу норму відносин, співробітництво, яке підтримується постійним обміном думками, дискусіями, включенням учнів у процесі проведення ділових ігор в такі ігрові ролі, як «експерт» або «опонент». Співпраця, звичайно ж, досягається і за рахунок зміни рольової установки викладача: зміна традиційної ролі «гуру» на роль тьютора, консультанта [10].

Інноваційні методи дозволили змінити і роль викладача, який є не тільки носієм знання, а й наставником, який ініціює творчі пошуки студентів.

Наукова основа викладання – це той самий фундамент, без якого неможливо уявити сучасну освіту. Саме таку освіту підвищує особистісну, а в майбутньому – професійну самооцінку випускника, передає йому значну частину культурних і соціальних стандартів суспільства. Результати якісної вищої освіти – це не просто грамотність, наближена до тієї чи іншої професії. Це поєднання освіченості і поведінкової культури, формування здатності самостійно і кваліфіковано мислити, а в подальшому самостійно працювати, вчитися і переучуватися. Саме з цього виходять зараз сучасні уявлення про фундаментальності освіти [11].

Як впливає зі сказаного, інновації – це прямий шлях інтеграції освіти, науки і виробництва, адекватний економіці знань. Одночасно інновації у всіх аспектах: організаційному, методичному та прикладному, – це основний інструментарій поліпшення якості освіти.

Висновки. Підводячи підсумки вищевикладеного, хотілося б відзначити, що методи та шляхи навчання годі було зводити в ранг самоцілі, це перш за все засоби вирішення освітніх завдань у вузі. Тому методи необхідно використовувати з урахуванням специфіки кожної навчальної дисципліни. У цьому сенсі, здається, помилковим нав'язування викладачеві популярних, «модних» методик в освітньому процесі. Тому нововведення в методиці навчання в інституті, де відбувається формування громадянина України, і вже тим самим кожен вуз несе відповідальність за моральну і ціннісний вигляд майбутнього покоління нашої держави, вимагають ретельного підготовчого етапу і вивчення визнаними викладачами, і вже потім повинен піти період практичних «експериментів».

Список використаних джерел.

1. Андрущенко В. Європейський педагогічний досвід та національний досвід: гармонізація пріоритетів. Вища освіта України, 2014. № 3. С. 5–11.
2. Артикуца Н.В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. URL: http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/2424/1/Artikutsa_Inov.pdf
3. Ващук Ф.Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу/ Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи : монографія / за заг. ред. Ф. Г. Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. Вип. 16. С. 290–305.
4. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти [монографія]. К.: Атіка, 2008.– 684 с.
5. Барнс Л. Б. Преподавание и метод конкретных ситуаций (конкретные ситуации и дополнительная литература): Пер. с англ. А. И. Наумова. / Барнс Л. Б., Кристенсен К. Р., Хансен Э. Дж. М.: Гардирики, 2000. С. 9-10.
6. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / Авт. колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2004. С 242.
7. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності: 073 Менеджмент другого (магістерського) рівня, рівень освіти: Магістр Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 959.
8. Гончаров С.М. Методи, форми та інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу/ Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф. Г. Ващука. Ужгород : ЗакДУ, 2011. Вип. 16. С. 353–362.
9. Цезерани Д. От мозгового штурма к большим идеям: NLP и синектика в инновационной деятельности. Пер. с англ. В. В. Егорова. М.:ФАИР-ПРЕСС, 2005. С. 56.
10. Боткин Дж. Инновационное обучение: Вопросы образования. М. 1983. № 1.
11. Дубягін О.Б. Інноваційні технології та методи навчання як фактор удосконалення навчального процесу. URL: http://www.geci.cn.ua/uk/home/item/download/446_a657598348b2a6e8c60b5c4f62a104f0.html

Nesterenko S. Innovative forms and methods of teaching masters in the field of preparation 073 "Management"

Summary. Modern world tendencies and changes occurring in management make it necessary to strengthen the requirements for the professional training of managers, their knowledge, skills, competences, and personal qualities. The article examines the role and place of innovative forms and methods of teaching masters in management adapted to market conditions.

Keywords: management, management, innovations, forms, methods, educational technologies.